Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/fhieronymimarafi00mara

F. HIERONYMI MARAFIOTI POLISTINENSIS, CALABRI THEOLOGI

Ord. Minorum obſeruantiæ.

DE ARTE REMINISCENTIAE

per loca, & imagines, ac per notas, & figuras in manibus poſitas.

OPVS DELECTABILE, OMNIBVSQVE LITE-rarum Studioſis, & præcipuè Oratoribus, Concionatoribus, & Scolaribus, qui ad Doctoratus apicem aſcendere ſatagunt apprime vtile.

CVM PRIVILEGIIS.

VENETIIS, Apud Io. Baptiſtam Bertonum. MDCII.

Sub inſignæ Peregrini. Superiorum permiſſu.

657

2 - I

XXVII - 1 - 16

ILLVSTR.^MO D.^NO
D. BALTHASSARI
MILANO,

ſancti Georgij Marchioni ampliſſimo, ac Poliſtinenſium domino benigniſſimo.

Frater Hieronymus Maraſioti.

S. P. D.

IAM diu cogitanti mihi (Illuſtriſs. Domine) quibus medijs, quibuſue munuſculis, ex ampliſſimo gratiarū tuarum cumulo, aliquid pro meo excerperem munimine, excerptumque veluti vmbraculum ab æſtu, te-

gumentumq́ue à turbine,& pluuia
mihi ſeruarem; in illud prorupit a
nimus anhelans:da quod datum ac
cipientis animum delectat, & cap
quod captum aliquando valet expe
lere mærorem. Quod quidem ſati
meæ deuotioni erga te conuenit.
Quid enim iucundius? quid dul
cius? quidve delectabilius,tanto vi
ro, paupercula manus mea valet ex
hibere? niſi id per quod accipienti
animum præſenti poſſe lætari? No
ui ſiquidem altiſſimi ingenij tui ac
men, noui & quanta ſint animi tu
in virtutibus oblectamenta dulci
ſima: quòd nempe haud ita flori
bus delectantur apes, fluuiorum i
riguis prata lætantur, ſyluarum vm
bris congratulantur aues, & ſcien

iarum ſtudijs concreſcunt oblecta-
menta viri prudentis; vt animi tui
culmen in acutiſſimis ſcientiarum
ſpeculationibus iucundatur, dilata-
tur, & inardeſcit. Nec miror equi-
dem, nam qualia ſunt frugum ſemi-
na, talia euadunt renaſcentia germi-
na. Quis vnquam Illuſtriſſimi (bo-
næ memoriæ) patris tui Iacobi vir-
tutes, laudes, & præconia, modulatis
canentium vocibus, & carminum
lyris, tubiſq; ſonantibus, vix ad mi-
nimum, ſæculis noſtris, decantare
ſufficit? cui corporis dotes comple-
tæ, animi virtutes plurimæ, & ad
ſcientiarum ſpeculationes intelle-
ctus exuberans. Hinc, cum iam ille
radix extiterit, tu vero germen eius
delectabile, quid mirum ſi tanta

 prom-

promptitudine, ad quodcunq; ſcibile animo inclinaris, delectaris, & gliſcis? Laudet Homerus Achillem, concinat Virgilius Æneam, extollat Curtius Alexandrum, commendet Liuius Scipionem, canant & cæteri quos armorum vanus fulgor extollit: nam ipſe ſcientiarum vberibus infixos, virtutumque ſemina plenis calathis legentes, vocibus perſonare, ſcriptiſq; commendare conabor. Quorum te priorem pronuncio, quem præ cæteris excellentiorem prænoſco. Eo enim eſt adoleſcentiæ tuæ indolis inter alios clarior, quo inter prudentes viros æſtimatur rarior. Et eo ad adipiſcendas ſcientias aptior, quo & ingenio promptior, & amoris igniculo ad

capeſ-

capeſſendum flagrantior. His igitur ita de te animo meo infixis permanentibus; vt benignitatis tuæ ipſe particeps inueniar, vt tuarum gratiarum vmbraculis protegar, atque vt fęlicioribus auris meam dicar in futurum protendere vitam: munuſculum hoc offerre decreui, quo & dantis animus agnoſcatur, & accipientis mens iucundaretur. Manus quidem eſt, quam organum organorum corporis priſcis vocitare cõplacuit; nunc autem organum, quo mens ad eius opera promptior euadat nuncupare licebit. Scriptum eſt enim apud Salomonis Eccleſiaſten. Manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extẽdit ad pauperem. Quod ſatis aptatum credimus theo

rema in hoc opuſculo, quod de Arte
reminiſcentiæ inſcribere duxi. Nam
& multi inopes ſunt non mente, ſed
vſu mentis; multique pauperes non
loquutione, ſed prompta facultate
loquendi; pro quibus manum hanc
aperire decreui, ſimul & palmas.
Vbi quibuſdam figurarum obſigna
tionibus, pauperes, & inopes, lau-
dandi nomen domini promptitu-
dinem acquirant. Verum quę ger-
mina terra ſterilis dabit? aut quos
groſſos arbor infructuoſa parturiet?
cum iam paremia in promptu eſt:
nemo dat, quod non habet: ſic ipſe,
quam manum inopi aperire valeo,
qui & omni ſum circum paupertate
ditatus? Aperias ergo tu, Illuſtriſſi-
me domine, huiuſmodi artis remi-

niſcentiæ

niſcentiæ manum, ob id enim ſub fœliciſſimis nominis tui auſpicijs illam typis mandare curaui; vt ſub tuarum manuum benigniſſima protectione, & pauperes ſuſcipiant quod optant, & ipſe ab inuidorum morſibus protegar. Cæterum quę tibi fęlicia, & quę tibi glorioſa, cęlitus exorabo. Vale.

IO. BAPTISTA BERTONVS TYPOGRAPHVS:

AD LECTOREM.

HAVD primum duximus huiuſmodi Artis Reminiſcentiæ libellum prælo tradere, ni multorum iudicio artis veritatem com probaremus. De qua nil apud nos dubitationis erat; cum iam præclariſſimos Philoſophos, Rethoreſq; quàmplurimos ſcimus de hac arte ſcripſiſſe. Verum cum P. F. Hieronymum Marafiotum in Eccleſia Sancti Pauli Venetiarum hoc anno concionantem audi uiſ-

uiſſemus,atq; cum ſumma ingenij ſui laude eius memoriæ promptitudo commendaretur: eo ardentiori animo, opus ſuum Artis Reminiſcentiæ in lucem edere ſtatuimus. Vnde vt operis dignitas congruis honoribus illuſtretur, proprijs figuris illam decorare curauimus. Suſcipe igitur benigniſſime Lector elaboratum opus, cui frequenti ſtudio inſeruias,& quæ tibi ex eo bona euenient facillimè agnoſces. Vale.

FRATRIS

F. HIERONYMI MARAFIOTI,

De Arte Reminiſcentiæ.

PROOEMIVM.

SIMONIDEM ferunt primo de Arte Reminiſcentiæ opuſculnm compilaſſe, eiusque doctrinam alijs communicaſſe; poſt quem Diagoram, Ariſtoxenum, Ariſtotelem, Ciceronem, aliosque ad hæc vſque tempora plurimos cernimus circa huiuſmodi artem ſuos expoſuiſſe libellos. Et parum quidem abſe inuicem huiuſcemodi doctores diſſident, niſi quòd (meo iudicio) alia docendi methodo; verum

vnus

vnus eſt omnium conſenſus, vt ſcilicet, prius reperiatur vniuerſalis locus, in quo diuerſi particulares inter ſe aliquo ſigno differentes, per appoſitas viuorum hominum imagines aliquid vel nutu, aut ſigno, aut habitu præſentantes Reminiſcentiam omnium dicendorum cauſare valeant. Senſatus quidem talis eſt reminiſcentiæ modus, & eo facilius apprehenſibilis, quo verior illa philoſophi oſtenditur propoſitio, quod omnis humana cognitio in intellectu cauſatur à ſenſibus. Inuenimus autem nos, & alium ſenſatiorem modum artis reminiſcendi in quo per obiectum ſemper præſens impoſſibile eſt (vt ita loquar) memoriam falli. Nam ſi iuxta Ariſtotelem 3. de Anima; actiuo paſſiuoq́; debitè approximatis, & non impeditis neceſſario ſequitur actio,

ita

ita obiecto ſenſibus approximato, actio cauſatur in parte intellectiua, qua facile memoria ad ydeam entis figurati deſcendit concipiendam, conceptamque linguæ pronunciandam miniſtrat. Eſt igitur obiectum, duarum manuum integra præſentatio, cum ſuis figuris, figurationibusque ſingulis quibusq. locis appoſitis. Mirum vtique hoc videtur eſſe, vt parua tam humana manus, paruæque in ventriculis digitorum figuræ, omnium dicendorum valeant reminiſcentiam miniſtrare. Aſt vbi experientia probabitur, quod mirum apparebat, facillimæ conceptionis eſſe videbitur. Nam per notas, & figuras, quæ à nobis in ſequentibus ſignabuntur, haud tantum materialia entia, & nomina aliquid ſignificantia quiſque (licet mediocris ingenij) recita-

re

re valebit: verum & dictiones penitus omnis ſignificationis expertes, veluti ſunt articuli, pronomina, interiectiones, cæteraque huius generis quamplurima. Et quod valde mirabile oſtenditur, per huiuſmodi artem recitantur facilitate promptiſſima literæ, ſyllabæ, numeri, notæ muſicales, puncta, comata, & quodcunque humana ſe offert explicabile lingua. Sit autem hoc loco bonus rogandus Lector, vt quæcunque in hoc libello ſcripta conſpexerit, legat, relegat, perlegat, & eis iterum ſtudeat, minutiaſque illas inferius à nobis notandas obſeruet attentè: appellatur enim hæc Ars Reminiſcentiæ, verum nolentibus in eam optimam habere praxim, continuumque in eam exercere laborem, & maximè in principio ſuæ inſtructionis: vocabitur ars per-

dendi

dendi reminiſcentiam, quin & intellectum. Vtique difficillimæ appræhenſionis apparebit in principio, at cum in ea ſtudens cæperit aliqualiter exerceri, haud tantum videbitur facilis, ſed & delectabilis, & apprime ad ſui ſtudium allicere animum. At nos vtique vt difficultatis ſpeciem amoueremus ab ea, ſtudendique anſam omnibus præberemus, faciliori ordine quo poterimus illam enucleabimus, primum de locis, ſecundo de numeris, tertio de figuris, & quarto doctrinam ad artem pertinentem annotantes.

DE

DE ARTIS REMINISCENTIAE LOCIS.

IVLIVS Camillus ſuæ arti Reminiſcendi locum quærens, delectabilem illam, omnibuſque curioſis intellectibus theatri ſui ydeam reperit, quam pro vniuerſali loco memoriæ habens, particularibus illam deſtinxit medijs, uarijſque Deorum imaginibus exornauit, ut eo promptior memoria fieret, quo diſtinctior ſit locorum, & imaginum apparentia. Alij uero huiuſmodi artis profeſſores, priſcam antiquorum

phyloſophorum ſequuti doctrinam , pro uniuerſali artis loco, amphitheatros, palatia , monaſteria , & huiuſmodi ſimilia ſibi elegerunt ; in quibus per angulos,ianuas,feneſtras , cæteraſque locorum differentias , particularium locorum capeſſerent ydeam: quos cum uiuorum hominum , tàm marium, quàm fœminarum imaginibus exornatos habuerint, ex illorum geſtu facilis reminiſcentia cauſetur . Nec nos a priſcorum doctorum methodis aberrantes, loca quærimus tum uniuerſalia, tum particularia, in quibus figuræ quædam cum ſuis imaginibus recitandorum ydeas ualeant mamoriæ miniſtrare . Sit igitur quadripartitus uniuerſalis locus, qui noſtris regulis coniunctus ,erit , utique unus ; taliſque ſit ambarum manuum facies quatuor . Particularia uero loca in eiſdem manuum faciebus , erunt uentriculi digitorum , atque uolarum, interius, exteriuſque conſiſtentes . Qui numerum haud excedunt nonaginta duorum.eſt nempe in unaquaque manu uentriculorum numerus uiginti trium , qui quater aſſumptus ad nonaginta duo aſcendit . Verum hic aliquis obijciet . Si omnis huius loci ambitus, duo , & nonaginta poſſidet particularia loca,

Vniuerſalis locus artis.

Dubitatio

ca, igitur cū quis orauerit, aut ad populum ſermonem habuerit, niſi ad duo, & nonaginta conceptus,uel duo, & nonaginta uerba, ualebit protendere eloquutionem. Reſpondetur utique, adeo fertilem eſſe huius artis agrum, quòd per uaria ſigna à nobis inferius declaranda, multiplicantur loca, ita ut in infinitum ualeant produci. Enumerantur autem loca hæc particularia ordine ſuo, unum poſt aliud, ut infra patebit in figura numerorum. Animaduertendum eſt autem, quòd qui de arte reminiſcentiæ ſcripſerunt, uoluerunt utiq; à dextera locorum particularium parte illam exordiri, optima ſiquidem ratione fulti: nam ſicut dextera pars corporis expeditior fit ad quodcumq; opus exercēdum,ita per dexteræ partis corporeæ decurſum, expeditior euenit memoria, quia ibi inclinatior eſt ad percurrendum omnia prōpte: hæc uero quæ à nobis in manibus datur à primo uentriculo pollicis ſiniſtræ manus ſumit exordium, nam eo modo quo in ſcripturis vtimur, à dextro ad ſiniſtram procedere, quod ſi euerſo fieret, inconſona literarum ſupputatio euaderet; ita ſi alio ordine quàm à ſiniſtris ad dexteram huius artis initium ſumpſerimus, incōſona; defor-

Reſpōſio.

Memoria locorum, & imaginum.

Authoris.

deformiſque omnino eueniret figurarum ponendarum locatio. Tentauimus nempe aliquando, vt quorundam ſatisfaceremus opinionibus, ab vngue pollicis dexteræ manus illam exordiri, at vel quia vſum habebamus à ſiniſtra, vnde ex cõtinuatione exercitij eramus habitum artis adepti, vel quia deterius fit ordinis initiũ à dextris, quàm à ſiniſtris, vnde meliorẽ ordinẽ experti ſumus, vel alia ſit quæcunq; cauſa, per dexterinum ordinem non poſſumus proficere. Cum ergo reminiſcentiæ artem quis addiſcere cupierit, accepto vniuerſali loco, videlicet, palatio, domo, ſimileque, vbi per aliquas differentias angulorum, columnarum, & ſimilium, optimum eſt initium, à dextris locorum ordinem incipere. in hac autem quę in manibus à nobis traditur ſit ordinis initium à ſiniſtris, vt ſuperius diximus, & infra clarioribus exemplis oſtendamus. Circa diſtantias vero locorum particularium eligendas, varie ſunt opinati doctores, qui huiuſcemodi artem per imagines edocuerunt. etenim ſufficere dixerunt aliqui, tantum quinque diſtantiæ pedes ab vno loco ad alium, alij dixerunt octo, alij ſexdecim: ſed cum in noſtræ iuuentutis initio tali vteremur

Memoria locorum, & imaginum.

Authoris ordo.

Diſtantia locorum pro imaginibus.

mur arte, diſtantiam locorum iuxta tales menſuras attēte obſeruari debere, nihil, ſeu parum proficere experti ſumus, eo quòd diuerſitas locorum, per ſigna colūnarum, angulorum, feneſtrarum, & ſimilium facillime præſentātur memoriæ, potius per ſuas differentias, quàm per debitam loci diſtantiam; nam ſi imago vna locatur in angulo ianuæ, exteriori, ſcilicet, parte, poteſt & altera imago in interiori eiuſdem ianuæ parte collocari, ſic vt videantur imagines ſibi inuicem auerſæ tantum per intermedij parietis diſtantiam; taleſque imagines memoriæ obijciuntur perfectiſſime, vt ſatis liceat cuiq; experimento comprobari. ex quo patet diſtantiam tantum locorum obſeruari debere; non autem in tanta commenſuratione diſtantiam. Dicam vtique vbi locorum diſtantia obſeruanda neceſſario euenit: ſcilicet cum in longitudine nimia alicuius parietis, vbi neque angulus: neque columna, neque aliud quidpiam ſignum adeſt, locandę ſunt, verbi gratia, tres imagines, aut quattuor, in tali caſu obſeruabis, vt ſint diſtātes loci imaginum ad minus ſexdecim pedibus, ne fortaſſe nimia imaginum vicinitas memoriam confunderet, nam hi loci, qui ſenſatim di-

Differētiæ locorum ſufficiunt pro diſtinctione, magis q̄ diſtantiæ.

ſtantes videntur, in ydeam viciniores ſe præbent, & ſi pro talibus imaginibus locandis ſigna locorum deficiunt, ſunt fingenda, vel in pariete carbone notanda, veluti columna, corona, auis, & ſimile quodcumque. Hæc igitur doctrina bene obſeruanda eſt in locis vbi imagines collocandæ accidunt. Diſtantia autem locorum qui in manibus conſiſtunt, tot quidem caret obſeruationibus, etenim inter locum, & locum nullum datur aliud ſpatium, niſi lineæ illæ iuncturarum, illas adinuicem diſtinguentes, & ita fit, vt in quolibet digito interius exteriuſq; conſiderato, octo reperiantur particulares loci. In volis etiam eorumque poſticis diſtinctio locorum facillimè noſcenda ſe offert, tum ob lineas, tum ob diſtinctionem figurarum ibi conſiſtentium. Habes ergo ex his exactam locorum artis reminiſcentiæ notitiam.

Diſtantia locorum manus.

DE QVALITATIBVS locorum artis.

MAGIS euenit in arte reminiſcentiæ per loca, & imagines inuẽta, qualitas locorum obſeruanda, quàm aliud quodcumque. Siquidem fugitauere ſępe priſci artis inſtitutores loca nimis lucida; eo quòd, vel nimia luce memoria fit imbecillis, ſicut oculus ad lumen ſolis, vel ad albedinem niuis: aut nimia luce ſuperfuſa, omnes ſimul imagines videt, confunditurque. euadendi fuit etiam mos ſæpiſſime loca nimia obſcuritate confecta. nam talis eſt ydea tenebricoſi loci apud memoriam, qualis tenebra corporalis oculos ne videant offuſcans. ſi namque apertioribus oculis etiam in die vix in obſcuris conſiſtentia cernuntur, quomodo poterit memoria in obſcuris poſitarum imaginum ſibi cauſare ydeas? recte ergo loca elegerunt nec nimis lucida nec nimis obſcura. Dicam autẽ quod ſentio pro temperamento obſcurorum, lucidorumque locorum. ſicut nempe fingenda ſunt ſigna pro loco-

Locorum qualitas obſeruanda.

Nimis obſcura, & nimis lucida loca quomodo tẽperant.

rum differentijs, vbi veræ differentiæ non adſunt; ſic fingenda ſunt aliqua quæ lucida nimis aliqualiter obſcurent, & obſcura nimis aliqualiter illuminent. Cum igitur in atrio nimis ſolaribus radijs referto locandæ ſunt imagines, ne nimia luce memoria confundatur, finge tibi vmbraculum, vniuerſum atrium contegentem, & ſic habita ſolis remiſſa lucè, diſtinctionem imaginum habebis perfectiſſimam. Si vero contigerit in aliqualiter obſcuro loco, imagines debere locari, vt memoria facilius ydeam capiat, finge tibi ignem in medio ardentem cuius beneficio luminis imagines facillime conſpiciuntur. Hæc optime obſeruari debent in reminiſcentia quæ per imagines adipiſcenda ſe offert. Tot autem locorum qualitates in manibus minime ſunt obſeruandæ, cum nimia familiaritate innoteſcũt: & ideo haud alia accidit obſeruanda qualitas, niſi quod tantum, ſpatij debent occupare figuræ illæ, quæ in ventriculis digitorum, & poſticis eorum locantur, quantum & illæ quæ in ventriculis volarum, & poſticis eorum conſiſtunt, & econuerſo, quòd quidem infra per exempla patebit.

DE FIGVRIS ARTIS, & qualitatibus earum, & de exercitio addiſcentis circa illas.

SICVT in hac noſtra reminiſcendi arte figuris vtimur, ita & priſci authores, quos ſequuti neoterici, vſi ſunt imaginibus, quas viuas, & notiſſimas eſſe oportere docuerunt, ac etiam inter ſe differentes, non tantum ſexu, & ætate, verum, & habitu, ac exercitio vitæ. Hinc puto haud recte dixiſſe eos qui in arte dixerũt imagines omnino nudas, & auerſa facie debere locari. Si etenim nudæ ſint imagines eorũ differentiæ videri nequeunt: ponatur ſcilicet, quod ſint Ioãnes, & Antonius eiuſdem ætatis, pubertatiſque ſi nudæ ſunt imagines eorum, diſparitas inter eos, vix per ydeam reminiſcentiæ diſcerni poteſt. idem euenit ſi duæ locantur puellæ virgines, vel duæ matronæ eiuſdem ætatis, & corporeitatis, vel duo pueri, inter quos licet ſit aliqua intermedia perſona, illos diſtinguens, vel puellas, aut matronas ab inuicem ſeparans; tamen ipſarum nuditate memoria confunditur.

Imaginũ locandarum differentiæ.

ditur. ſit etiam vt ſi imagines illæ non ſint viuæ, & ignotorum hominum, ignotarumq; mulierum, memoria, vel ignotas non noſcat, vel fato extinctas non videat. locentur ergo in particularibus locis imagines viuorum hominum, ac mulierum, ſintq; omnes ex notiſſimis amiciſſimis, ac pene ex familiarioribus, vt fiat memoria promptior: accidit enim vt retardetur memoria quandoque in recitando ob defectum indiſpoſitionis locorum, vel non aſſuetæ cognitionis imaginum. Quòd ſi aliquis inſtat: Non valens tot amicos, & notos habere, quomodo perueniet ad ſtudium artis, quando multitudo locorum, & imaginum ei neceſſaria eſt? dicam illum oportere ciuitatem percurrere, & iuuenes inſpiciat, puellaſq; quas formoſiſſimas eſtimauerit, diligenter contempletur, & ſufficit ſi tantum ſemel eas loqui audierit, vel ridere viderit, aut deambulare conſpexerit, vt poſſit corporis motus, geſtuſque notare, tales enim poſtea per frequentationem artis notiſſimæ fient, eruntque apud memoriam, præſentantes quodcumque præſentabile. Sint etiam nudę imagines, non nuditate corporis, ſed nuditate geſtus, & figurationis, vt valeant figuratione,

Quæ imaginum notitia neceſſaria eſt.

ne, & geſtu ſemper indui neceſſario, pro reminiſcentiæ ydea. Et ſi hoc ſenſu priſci doctores de nuditate loquuti ſunt imaginum, eos recte dixiſſe fatēdum eſt. Oportet etiam vt in locis ſuis ſint imagines erecte, ſtātes, nil curuæ, vultu demiſſo, manibus iunctis, vt nihil præſentent, niſi ad tempus, (vt infra dicemus) & facie verſus memoriæ artificem; ſi etenim auerſis faciebus ſtarēt ad parietem, vtique artifex non poſſet eas ſtatim cognoſcere, niſi eas vocaret, vt verterentur, & per motum imaginis fortaſſe obliuiſceretur memoria, quia tunc motum videns, amittit ſignificationis poſitæ ydeam. Hinc maiores noſtri dixerunt imagines ab alijs mobiles, & ex ſeipſis, motiuas debere eſſe, vt motu, geſtu, nutuque aliquid in mente artificis imprimant. His igitur conditionibus exornatæ imagines, admirabilem reminiſcendi anſam miniſtrant, apud eos qui reminiſcendi artem per loca, & imagines acquirere ſatagunt. At artis figuræ, quę in manibus ſunt, tot prædictis conditionibus carere comperimus, aliquas tantum neceſſario ſubſtinentes. Sunt ergo huius artis figuræ numero viginti tres, ad numerum literarum alphabeti, & tribus, atque viginti locantur locis,

Imagines quō ſituādæ.

Numerus figurarū artis.

in

in vnaquaque ambarum manuum facie. Differunt interſe figuratione, ſitu, & ordine, quarum nomina iuxta proprietatem figurationis, hæc ſunt. Figura prima dimidio orbe ceſa, luna vocatur, ſecunda circulus, tertia, triangulus, quarta, annulus, quinta circulus cornutus, eo quòd duo cornua in vna parte habet, ſexta quadrangulus, ſeptima ſemicirculus, octaua pi græcus, nona arcus, decima figura oualis, vndecima baſis ionica, duodecima, vallis plana, tertiadecima, figura vaſis, quartadecima, litera G. maiuſcula, quintadecima, litera D. maiuſcula, ſextadecima circulus inciſus, decima ſeptima ſcutum regale, decima octaua litera P. maiuſcula, decimanona, circulus ſuper baſim, viceſima, pyramis obtuſa, viceſima prima ypſilon, viceſima ſecunda, anguis, & viceſima tertia Q. litera maiuſcula. His certe nominibus placuit appellare figuras, vt ſic valeant per propria nomina diſcerni. Diſcernuntur etiam abinuicem propria ſpeciei diuerſitate, nam vnaquæque, altera, ab altera ſpecie differt, vt intuenti apertiſſime patet. Sunt & aliæ duæ differentiæ, altera ſecundū ſitum, & altera ſecundum ordinem. Situ quidem differunt, pro quanto ipſarum quædam in

Figurarū artis nomina.

Figurarū artis differentiæ.

ventriculis

ventriculis digitorum ponuntur, & poſticis eorum, & aliquæ in volis manuum, eorumque oppoſitis regionibus. Differunt etiam ordine, quia prima luna, ponitur in primo ventriculo pollicis ſiniſtræ manus, ſecunda luna ponitur in vngue auricularij ſiniſtræ manus, tertia luna ſiſtitur in vngue pollicis manus dexteræ, & quarta luna locatur in eiuſdem manus ventriculo auricularis poſt lunam vero cæterarum figurarum ordo ſeruatur diſſimilis: pro quo ſit regula hæc vniuerſalis, quacunque exceptione amota, vt figura queuis quatuor occupet locellos: hac ſcilicet diſſimilitudine, vt ſi in manu ſiniſtra intrinſecus figurata, à ventriculo pollicis incipiendo; figurarum ordo deſcendit ad volum, & à volo eleuatur vſque ad auricularij ventriculum, interiori tamen eiuſdem manus parte initium fit ab vngue anularij, vſq; ad vnguem pollicis. Cum autem ad dexteram acceſſeris, ab vngue pollicis figuræ deſcendunt ad oppoſitum voli, & aſcenſum habent vſque ad vnguem anularij eiuſdem manus, cum autē in interiori facie eiuſdem manus intra veris lunam locabis in ventriculo auricularij, & eodem quo proceſſiſti ordine in exteriori facie ſiniſtræ manus procedes

Regula vniuerſalis pro ſitu figurarum.

cedes in interiori dexteræ. Hæc omnia ſubiectæ figuræ aperitiſſime indicabunt. Quantum vero ſpectat ad exercitium addiſcentis aperiam; nam iuxta philoſophicum illud, videlicet, quòd ex frequentatis actibus, acquiritur habitus: eſt animaduertendum, ꝙ plures requiruntur in hac arte actus præuij, vt poſſit de facili habitus adipiſci. Vnde & maiores noſtri in ea reminiſcendi arte quæ per loca fit, & imagines, propterea imagines illas in planis conſtituerunt locis, & infimis, vt poſſint facilius videri vocari, & tangi, quandocunque in eis hoc fieri oportuerit. Atque vt perfectius de propoſitis imaginibus reminiſcentiam haberent, differentias, diſtinctioneſque in ordinibus perſonarum conſtituerunt. Perſonarum igitur differentias, diſtinctioneſque dicimus attendendas, hoc ordine, videlicet, ex familiaiitate, ex ſexu, ex ęſtate, ex nobilitate, ex dignitate, ex virtute, ex offitio, ac ex quouis huiuſcemodi ſimile. Ex familiaritate ſic, vt primo loco perſonam tibi magis dilectam ponas, quia hæc magis obijcitur mentis oculis, ſitque talis, aut pater, aut mater, aut ſoror, aut frater, aut vxor, uel puella pulcherrima, quam perditiſſimo amore proſequaris, hæc.n. vim habet

Alia circũ ſtantia loci obſeruanda.

Imaginũ conditiones, & ordo.

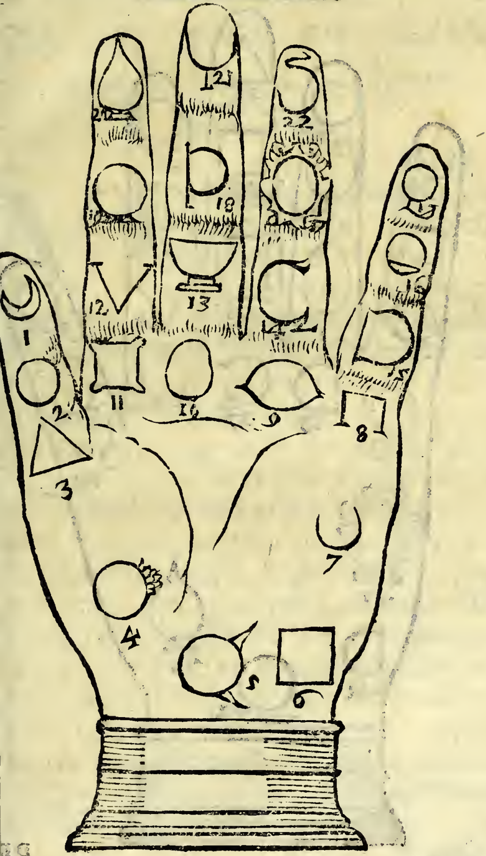
habet maximam primo mentis oculis præſentare ydeam. Conſtituta ergo hac in primo loco, aduenit ſecunda locanda perſona; in qua ſexus differentia conſideranda eſt, ut ſi in primo loco marem poſuiſti in ſecundo fœminam,& e conuerſo,ſcilicet,ſi in primo loco fœminam locaſti. In ſecundo marem locare debes. Tertio loco conſideranda eſt ætas,ſic vt ſi præcedenti loco poſuiſti ſenem in ſequenti ponas adoleſcentulum, vel puerum. Quarto loco conſideranda eſt nobilitas, vt ſi adoleſcens, uel puer quem poſuiſti tertio loco fuit infimæ conditionis,in ſequenti, ſcilicet, quarto ponas uirum nobilem, ex præclarioribus ciuitatis. Quinto loco eſt attendenda dignitas, vt ſi quarto loco ſæcularem hominem poſuiſti, in quinto Epiſcopum, aut Religioſum aliquem ponere tenearis.Sexto loco eſt attendenda virtus, ut ſcilicet,tali loco ponas doctorem, uel muſicum, aut quempiam talium. Et ſeptimo loco conſideratur officium, ſeu artis exercitium,ut tali loco ponas aratorem,aut paſtorem, uel talium quem uis, quibus ſuo ordine poſitis; redeas ad poſitionē ſequentium perſonarum ut ſupra, ſemper hoc animaduertendo, ut primo quoque loco poſt cæterum

rum perſonarum locationem, ſit unus, uel una ex tibi familiariſſimis, & dilectiſſimis. His ergo per omnia ſic ordinatis, continuũ requiritur circa talia exercitium, uidelicet, ut quotidie, terque, quaterque, omnia ſuo debito ordine mente percurras; accedas ad propria loca, tangas, uideas, uocites, & moueas ueluti ſi ibi propria uita uiuerent. Hoc idem fieri debet in figuris, quæ in manibus pro artis perfectione ponuntur, quotidie etenim, haud tantum ſepties, octieſque, ſunt illæ memoria percurrendæ, uerum & quindecies, atque ſi fieri poteſt, uiceniſque uicibus excogitandæ, tum recto, tum retrouerſo ordine, uerbi gratia à luna incipiẽdo uſq; ad ultimam figuram, & e cõuerſo. In huiuſmodi quippe exercitatione, tota cõſiſtit huiuſce artis baſis, & fundamentum, cætera uero quæ in huiuſmodi figuris obſeruanda occurrunt, in ſequentibus declarabuntur. Subiecta tamẽ ſchemata ordinem figurarum in unaquaq; manu locandarum oſtendent. Nec mireris ſi duas tantũ figuras ponimus, uidelicet, interioris, exterioriſque ſiniſtræ, quia eodem ordine procedẽdum eſt etiam in dextera, hac tantum dſfferentia obſeruata, ut ab ungue pollicis in ea ſit exordium.

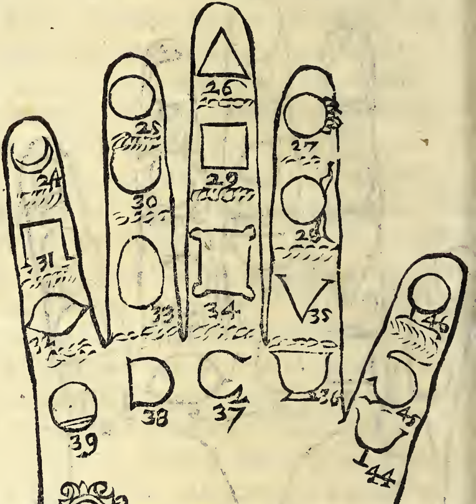
Exercitiũ continuũ in figuris artis.

Siniſtra

Siniſtra in interiori parte.

Poſticus ſiniſtræ manus.

DE HIS QVÆ FIGVRANDA euenıunt in vniuerſa Reminiſcentiæ arte.

VSQVE modo quæ diximus,& facillima ſunt pro intelligētię captu & notiſſima vt ad praxis perfectionē reducantur. Quæ verò ſequuntur diligentiori ſunt animaduertēda iuditio, & primo quæ ſunt in figuris, & imaginibus locanda enumerabimus, ſecundo modum collocandi illorum aliqua oſtendemus . hoc vnum autem ante omnia conſiderandum aduenit, quòd vt infinitorum ſingularium confuſionem euitemus genera quædam, ſpecieſq; tantum annotabimus, vt inde ſumptis exemplis, ad particularia ſuo proprio marte perueniat quiſq; locanda . Haud etenim tantum difficile hoc eſſet quæcunq; lingua pronūtiari valent enumerare, verum, & impoſſibile: hinc nos rerum diuiſionem (non complete; ſed vt neceſſitas expoſtulat) faciemus, ſingula membra diuiſionum declarabimus, ac declarata proprijs ſingnabimus figuris. Ordo igitur talis ſit.

Omnia quæ ore pronunciantur, vel
- Nihil ſignificant.
- Aliquid ſignificant.

Nihil ſignificantia, aut ſunt
- Literæ, ſyllabæ, articuli, coniunctiones, pronomina, accentus, & ſimilia.
- Riſus, chachinni, balatus, boatus, & ſimilia.

Aliquid ſignificantia aut ſunt
- Verba.
- Nomina.

Verba aliquando oſtendunt, vel
- Actionem in aliquo.
- Paſſionem ab aliquo.
- Actionem ſimul, & paſſionem in ſeipſo.

Nomina ſiue propria, ſiue appellatiua, referuntur vel ad
- Subſtantiam.
- Accidens.

Subſtantia, aut eſt
- Corporeitatis expers.
- Corporeitati obnoxia.

Quæ omni penitus careret corpore, aut eſt
- Deus.
- Angelus.
- Anima.

Deus

Deus triplici diſtinctione gaudet
- Pater.
- Filius.
- Spiritus ſanctus.

In qualibet diuina perſona conſideratur
- Eſſentia.
- Vnitas.
- Veritas.

In Angelo conſideratur
- Hierarchia.
- Ordo.
- Nomen.

n anima triplex fit conſideratio
- Rationalitatis.
- Animalitatis, ſecundum ſenſum.
- Vegetationis.

Subſtantia corporalis conſideratur in
- Cœlo.
- Elementis.
- Animantibus.
- Plantis.
- Mineralibus.

n cœlo habent conſiderari
- Figura.
- Motus.
- Sydera.
- Aſpectus.
- Influxus.

n figura qualibet conſiderantur
- Lineæ.
- Anguli.
- Rectitudines.
- Curuitates.

Motus conſiderabitur ſi eſt
- Continuus.
- Tardus.
- Velox.

In ſyderibus habent conſiderari
- Lumen.
- Obſcuritas, ſiue eclypſis.

Pro obſcuritate vero, fit conſideratio in ſyderibus de
- Diſtantia.
- Vmbra.

Aſpectus in ſyderibus reſpicit ſitum
- Rectitudinis.
- Retrogradationis.
- Oppoſitionis.

Circa influxus ſyderum aduenit conſideranda
- Benignitas.
- Malignitas.

In ſubſtantia elementari fit diſcurſus ratiocinandi circa
- Ignem.
- Aerem.
- Aquam.
- Terram.

In igne reſpicitur
- Leuitas.
- Ardor.

In aere occurrit ſæpe loquutio de
- Nubibus.
- Pluuijs.
- Grandinibus.
- Glaciebus.
- Niuibus.
- Tonitruis.
- Coruſcationibus.
- Rore. Iride.
- Halone. Serenitate

In

n aqua declarantur
- Flumina.
- Fontes.
- Lacus.
- Aqueducti.
- Canales.
- Corpora chriſtallina.
- Translucida, ſeu diaphana.

n terra animaduertitur
- Cos.
- Lapis.
- Arena.
- Gypſum.
- Calx.
- Sal cuiuſcunque generis.

n ſubſtantia animalium fit diuerſificatio per plura genera, nam omnia animalia ſunt
- Aquatilia.
- Volatilia.
- Terreſtria.

n aquatilibus occurrunt
- Serpentes.
- Piſces.
- Et carentia capite, vt ſunt
  - Cancri.
  - Lericij.
  - Oſtreæ.
  - Conchilia.
  - Locuſtæ.&c.

In volatilibus eſt copioſa multitudo, ſed ad exempla figurationum capeſſenda ſuffi-ciant hæc
- Fęnix.
- Aquila.
- Pauo.
- Accipiter.
- Columba.

In terreſtribus animalibus multiplicem habemus differentiam, ſcilicet
- Hominum.
- Cicurum.
- Ferarum.

In hominibus ſunt plura conſideranda, ſcilicet
- Sexus.
- Poteſtas.
- Dignitas.
- Conditio.
- Officium.

De ſexu vtrum ſit
- Maſculus.
- Fœmina.
- Androginus.

De poteſtate aduenit loquutio circa
- Reges.
- Principes.
- Duces.
- Proreges.
- Iudices.
- Conſiliarios.
- Carnifices.

De

De dignitate quia eſt
- Pontifex.
- Imperator.
- Rex.
- Cardinalis.
- Epiſcopus.
- Presbiter.
- Religioſꝰ monachꝰ.

De conditione quia eſt
- Nobilis.
- Ignobilis.
- Virgo.
- Vidua.
- Nupta.
- Meretrix.

De officio ſeu vitæ exercitio quia eſt
- Doctor iuris.
- Medicus.
- Miles.
- Venator.
- Architectus.
- Nauta.
- Muſicus.
- Mercator.
- Arator.

In conſideratione cicurum, & ferarum hæc pauca pro nunc ſignantur, nam de cicuribus habemus.
- Equos.
- Boues.
- Aſinos.
- Camelos.
- Bubalos.

De

De feris { Leonem. Leopardum. Tygrim. Vrſum. Lupum. Lynceum.

Plantarum diſtinctio parua eſt, omnes enim plantæ ſunt { Herbæ. Frutices. Arbores.

Nomina plantarum ſignabuntur in imaginibus, & figuris, aut per propriam ſpeciem repreſentatam, ab imaginibus in locis memoriæ conſiſtentibus, aut iuxta regulam quam dabimus de proprijs nominibus hominum, quando recitandi occurrunt.

Mineralia vero hac diſtinctione inter ſe diſtinguuntur, ſcilicet { Aurum, Argentum. Plumbum. Stamnum. æs. Ferrum. Argentum viuum.

His igitur ſic breuiter circa ſubſtantialia conſideratis, eſt etiam ſciendum, quòd nomina vertuntur ad expreſsionem accidentium,

tium, & antequam ad iſtorum conſiderationem accedamus, ſciendum adeſt, omnia creata entia tribus terminis conſtituta eſſe.

Sunt etenim, vel in
- Principio, medio, & fine.
- Concordantia, differentia, & contrarietate.
- Maioritate, minoritate, & æqualitate.

Accidentia tamen à cunctis philoſophiæ ſectatoribus nouem eſſe ponũtur, ipſe autem de mente Iohannis Duns Scoti addam omnium rerum intentiones, & ſic decem ordinibus diſtinguuntur.

Ordo quidem talis eſt
- Quantitas.
- Relatio.
- Qualitas.
- Actio.
- Paſsio.
- Situs.
- Vbi.
- Quando.
- Habitus.
- Intentio.

Quantitas duplicem habet modum figurationis, eo quòd ipſa in duplici differentia reperitur, ſcilicet qua eſt
- Continua.
- Diſcreta.

In quãtitate continua fit ratiocinatio de
- Magnitudine, ſeu ſpatio.
- Superficie.
- Linea.
- Punto.
- Motu.
- Tempore.
- Et temporũ differentijs.

In quãtitate diſcreta accidit facienda diſcuſſio de
- Numeris.
- Proportionibus.
- Conſonantijs.
- Tonis.
- Semitonys.
- Dieſibus.
- Lemmatibus.
- Menſuris.
- Ponderibus.

Sunt etiam quædam quanta quæ non poſſunt exprimi talia eſſe, niſi ſuæ conſiderentur relationes, eo quòd non ex ſe ſic dicuntur, ſed reſpectu alterius, veluti
- Magnum.
- Paruum.
- Multum.
- Paucum.
- Exceſſus.
- Defectus.

Sunt

Sunt inſuper & alia quanta, quæ ex propria natura ſunt quanta, ſed exprimuntur per qualitates, vt { Aſperum.
Lene.
Molle.
Durum.

In relationibus etiam accidit diſcurſus ratiocinandi, vel reſpectu cauſæ ad effectũ, vel reſpectu fundamenti, & termini, vel reſpectu poſitionis ſiue ſitus. Quando igitur fit conſideratio cauſæ ad effectum, eſt veluti ſi accideret loqui de { Creatore.
Creatura.
Mouente.
Mobili.
Scientia.
Scibile.
Præmiſſis.
Concluſionibus.

Fundamenta verò relationum, earumque termini occurrunt, quando in oratione fit diſcurſus de { Patre
Filio.
Sponſo.
Sponſa.
Cæteriſque ſimilibus.

Relatio

Relatio vero quæ reſpicit poſitionem, tunc euenit, quando fit diſcurſus, de his quæ pertinent ad differentias localis veluti.

- Dexter.
- Siniſter.
- Ante.
- Retro.
- Surſum.
- Deorſum.
- Prope.
- Longe.

Aliquæ adhuc relationes occurrunt, de quibus in regula prædictorum à nobis aſsignanda, validiſsimè ſumi poteſt methodus illa figurandi, tum in imaginibus, tum etiam in figuris manuum.

Quæ vero ad qualitates pertinent, hæ quidẽ duplici modo habentur, ſunt etenim animæ qualitates, ſeu quæ ad animam referuntur, & quæ ad corpus. verum illæ quæ animam reſpiciunt, aut ſunt virtutes, aut vitia. Virtutes tamen hoc modo enumerantur

- Fortitudo.
- Iuſtitia.
- Prudentia-
- Temperantia.
- Fides. Spes. Charitas.

Vitia

Vitia adhuc capitalia ſeptem deſignantur
- Superbia.
- Anaritia.
- Luxuria.
- Ira.
- Gula.
- Inuidia.
- Accidia.

Sunt etiam & aliæ qualitates in anima, ſcilicet
- Obliuio.
- Inſania.
- Timor.
- Iudicium temerarium & aliæ his ſimiles.

Quæ autem circa corpus ſunt qualitates, reſpiciunt
- Pulchritudinem.
- Deformitatem.
- Infirmitatem.
- Sanitatem.
- Caliditatem.
- Frigiditatem.
- Et cuiuſcunque generis colorem.

De actione, & paſsione ſi aduenit loquutio, cum iam ipſa iuxta Ariſtotelem ſint vnus motus, habet conſiderari vterque terminus, veluti in relationibus, ſemper enim

actio

actio fit ſuper paſſum, verbi gratia

Si eſt verberans, Eſt verberatum. { Si verberatiuum, verberabile. Si amatiuum, amabile. Si deſideratiuum, deſiderabile, &c.

Si comburens, Datur combuſtum.

Si eſt docens, Reperitur addiſcens, & ſic de cæteris.

Situs reſpicit differentias locales, de quibus iam dictum eſt ſupra in relationibus. eaſq; etiam reſpicit prædicamentum vbi.

Prædicamentum, quando refertur ad differentias temporis, ſcilicet { ad Annum. Menſem. Diem. Horam, &c.

Reſpicit etiam prædicamentum habitus, ad eſſe { Armatum. Indutum. Nudum. Seminudum.

Inten-

Intentiones vero, & omnia quæ fiunt circa animam, primo referuntur ad potentias ſubſtātiales animæ, ſcilicet
- Intellectū.
- Volūtatem.
- Memoriā.

Deinde circa ipſas poteſt diſcurſus occurrere de
- Intentionibus.
- Phantaſmatibus.
- Somnijs.
- Illuſionibus nocturnis.
- Viſionibus.
- Prophetijs, &c.

Ex omnibus his ergo quæ ſic breuiter collegimus, exempla ſumi debent, vt & quæcunque recitanda eueniunt, eadem methodo figuranda ſint. Modum autem figurationis aliquorum ex prædictis, ab his quæ nihil ſignificant incipiendo declarabimus. Hæc ſequentia exempla ſufficiant, ex quibus artifex, ſeu artis ſectator, ad propriam recurrat inuentionem.

QVOMODO SVNT FIGVRANDÆ literæ, ſyllabæ, articuli, coniunctiones, præpoſitiones, pronomina, aduerbia, & his ſimilia, in vtraque Reminiſcentiæ arte.

EO quod nunc maius opus mouendum occurrit, ſcilicet, vt modum figurationis omnium prædictorum doceamus, vt ex his bene notis exemplis, poſſint & cætera figuranda figurari; iterum ſit hic monitus lector, vt animaduertat nos vtranque docere artem, eam ſcilicet, quam maiores noſtri per loca, & imagines inſtituerunt, eamq; etiam, quam nos per figuras in manibus poſitas adinuenimus, & in concionibus noſtris quotidie vtimur. Et ideo de figurationibus figurandorum in locis, & imaginibus tractabimus; ac deinde de illorum figurationibus, quæ in manibus figuranda eueniunt ſermonem habebimus. Figurationem igitur literarum, duabus & viginti figuris, poſſumus facillimè conſtituere: incipiendo ab A,

Literarũ ſignatio per figuras artis.

vſque

vſque Z. hoc modo A, figuratur in iſtrumento illo perpendiculi, quo fabri lignarij vtuntur ad commenſurationem æqualitatis planæ, veram habens imaginem literæ maiuſculæ A, vel poteſt figurari in circino, in cuius medio ſit axis illud continens apertum, vt ſenſu patet in circinis æreis. B, figuratur in iſtrumento illo ferreo, quo pedes hominum clauduntur in carcere, vocaturque compes ferreus. Ad figurandam C, poteſt figurator vti cucurbita oblonga, & curua, vel fragmine peponis dimidio orbe cæſo. Ad figurandum D, ſufficit compes ferreus ſimplex, quo pes hominis vincitur in triremibus. Pro figura literæ E, ſatis ſufficiens eſt ſeca illa, qua ligna ſecantur, completa tamen cum cordula, & duobus hinc inde manubrijs. Pro F, conuenit figura falcis. Pro G, bene conuenit anguis capite recto, & cauda girum faciens. H, poteſt figurari per eandem imaginem, quæ in loco artis poſita eſt, vt hoc tamen ſit geſtu diſpoſita, ſcilicet, erecta, brachijs ſurſum verſus extenſis, pedibuſque iuxta rectitudinem femorum dilatis. Pro figuratione I, ſufficit columna. Pro K, locari poteſt inſtrumentum ligneum eiuſdem figuræ,

Literæ L, conueniens figura eſt ſecuris. M, optimè figuratur in imagine loci, quando imago illa manibus iunctis manet inclinata deorſum, ceruice terram tangente, & pedibus hinc inde dilatis, aut inclinata, manibus extenſis ad pedes, vel manibus iunctis in medio amborum crurum, poteſt etiam figurari in tripode ſcanno. Pro litera N, poteſt imago duos habere baculos, quorum extremitates terram tangant, ipſique erecti altera extremitate tangant vtrunque harmum hinc inde, quibus extremitatibus ſtet innixa imago. O, facilis eſt figurationis, quia pro eo ſufficit circulus cuiuſcunque materiæ confectus. P, & Q, vna tantum ſunt figura contenti, ſcilicet epiſcopali baculo, qui ſi extremitatem ſuæ curuitatis habebit à ſiniſtris faciet figuram Q, ſi habebit à dextris faciet figuram P. Litera R, figuratur in inſtrumento ligneo talem ſimilitudinem habente. S, fit in angue tortuoſo. T, figuratur in malleo. V, figuratur in circino, cuius duæ cuſpites ſurſum verſus ſint, & caput deorſum. X, ſignatur per crucem. Y, per furcam. Et Z, per ligneum quadrantem, quod in inuerſionibus ſuis talem poſſit in ſe oſtendere figurã.

Cum

Cum ergo hæ ſunt literæ collocandæ, tales prædictæ figuræ ſunt in manibus imaginũ in locis ſuis conſiſtentium collocandæ. His autem literis adueniunt ſuæ vocales, ſeu ſuæ conſonantes, ſicuti neceſſitas expoſtulat, vt ex eis ſyllabæ formari valeant. Quarum ſyllabarum compoſitio facilis eſt apud imagines: nam ſi in dextera manu imaginis conſiſtentis in loco ſuo ponetur figura lignei perpendiculi quæ figurat A, & in ſiniſtra eius dabuntur compedes ferrei, qui faciunt figuram B, vtique ex vna figura, & altera, ſtatim aduenit reminiſcentia ſyllabæ, ab, ſi vero ſyllaba recitanda non erit ab, ſed ba, tunc mutanda eſt figura, & quæ erat in dextera, locabitur in ſiniſtra, & quæ in ſiniſtra ponetur in dextera, & tunc ſic diſpoſitæ figuræ reminiſcentiam cauſabunt ſyllabæ, ba. Atque hoc modo diſpoſitis figuris, apud omnes imagines in locis ſuis permanentes, ſpecies oſtendentur quarumcunque ſyllabarum. Articuli etiam, con iunctiones, & præpoſitiones, quoniam vt ſæpius, ex tribus conſtant literis, tribus figuris in eadem imagine poſſunt deſignari, verbi gratia, ſi articulus erit latine exprimendus in genere neutro videlicet, hoc, tũc

Syllabarũ cõpoſitio per figuras artis.

Articulorum deſignatio in imaginib.

imago brachijs ſurſum extenſis, & pedibus dilatis figurabit H, circulus in dextera manu figurabit O, cucurbita oblonga, & curua, in ſiniſtra manu figurabit C, ex quibus habebis articulum compoſitum ſignificans H O C, ſi autem articulus erit vernaculo ſermone recitandus, verbi gratia, dal, tunc imago poſita in loco artis habebit in dextera compedem ferreum, gerentem figuram D, in pectore habebit circinum appenſum, cum axe medio figuram oſtendentem literæ A, & in ſiniſtra manu habebit ſecurim ex manubrio pendentem, deſignantem literam L, ex quibus ſic præſentatis figuris in imaginatiua, ſtatim concipit memoria compoſitum articulum D A L, & ſic fit in omnibus pronominibus, ſcilicet, ego, tu, ille, meus, tuus, ſuus, &c. Et aduerbijs, vt, hic, illic, vbi, nunc, &c. Hoc ſiquidem figurandi modo, ſatis expertus ſum in concionibus meis nunquam poſſe penitus memoriam falli; animaduertat autem artis ſectator, vt ſępius in huiuſmodi figuratione ſe exerceat, vt poſſit valentius in arte proficere. Et hæc de locatione prædictorum in imaginibus ſatis declarata cenſeantur. In figuris vero

quæ

quæ in manibus habentur, poſſet item fieri eadem literarum deſignatio, ſed quoniam figuræ in ventriculis digitorum, volarumq́; poſitæ aptiores ſunt ad oſtendendam ipſam met literam, quàm aliquod, literam figurans: propterea comperti ſumus quòd litera in figura deſcripta facillimam reddit ſui ipſius reminiſcentiam. Nec dedignetur animus addiſcentis, ſæpius in figuris literas collocare, atq; intra ſe peruoluere, omnem ſemper literam variando in vnaquaque figura. Exempli gratia, ſi in luna quæ manet in primo pollicis ſiniſtrę manus ventriculo, pro vna vice poſuit A, & in circulo ſequente lunam poſuit B, mutata vice ponat in luna B, & in circulo A, deinde in luna C, & in circulo D, & ſic in omnibus figuris commutando literas: nam cuiuslibet literæ, vnaquæque eſt capax figura. Poſſent etiam & ſyllabæ, & articuli, & alia quæ paulo ſupra notauimus, pro qualibet ſui litera diſtinctis locari figuris; verbi gratia, ſi ſyllaba erit ba, in luna ponatur B, & in circulo A, & tunc duæ figuræ vnam dabunt ſyllabam; & tres, aut quatuor figuræ, vnum deſignabunt articulum, vnde licet non eſſet difficultas in recitando, eſſet tamen tarditas

Modus figurãdi literas in manibus.

Compoſitio ſyllabarum, & articulorũ in manibus.

tas in memoria concipiente; & propter hoc duximus, vt ſicut in antedictis imaginibus, ſufficiens eſt vna imago ad oſtendendum ſyllabam vnam, vel articulum vnum; ſic vna, & eadem figura in manu, plures præſentet combinatas literas ad ſyllabæ, vel articuli formationem. Sit igitur ordo talis, litera **A**, in figura abſolutè poſita, aliud non ſignet niſi **A**, ſi vero virgula vna interciditur **A**, vt patebit in ſequenti ſchemate, tunc non ſignificetur in ipſa A tantum, ſed pro artificis arbitrio dicat ab, vel, ad, vt ſermonis lóquutio expoſtulat, nam apud rectè intelligentem fit hæc differentia inter ab, & ad, in rectitudine regulati ſermonis: & ſufficit vt illud ſignum præſentet memoriæ reminiſcentiam, quòd debet incipere ab, a, diſtinctio vero inter ab, & ad, fit ab artifice per regulas rectè loquendi. Ac eodem modo fit in eiſdem figuris deſignatio omnium articulorum, præpoſitionum, aduerbiorum, & ſimilium. Schema vero ſequens in literis ſimplicibus oſtendit figurationem literarum abſolute, in literis autem inciſis figurationes demonſtrat ſyllabam, ac omnium illorum, de quibus paulo ante loqueba-

quebamur. At ſi facilior artem addiſcenti videbitur prima figuratio literarum, & ſyllabarum, ea vtique vtatur; nos autem ſciat hac vltima vti tanquam ſenſatiore; illa etenim ſenſatior eſt in imaginibus, hæc vero in figuris.

Hoc

HOc item modo fit in omnibus elementis literarum, literas, ſyllabas, articuloſque deſignaturis. Verum hic dubitabit aliquis, nam multoties poſſet æquiuocatio incidere, ob ſimilitudinem principij, vnde ſyllabæ, atque dictiones ſumunt prolationem, verbi gratia, ſi recitanda euenient verba hæc: ab Antonio aurum accepi, vtique omnia hæc initium habent ab a, & ſi quater, ponetur a in quatuor figuris ſibiinuicem conſequentibus, ob æquiuocationem memoria decipietur. vt ergo tollatur huiuſmodi difficultas, duæ poſſunt ſeruari regulæ; altera per diſſimilitudinem figurarum, & altera per diſſimilitudinem literarum, & hæc eſt facilior. Diſſimilitudo figurarum attenditur penes hoc; vt pro quanto figuræ abinuicem differunt, tum ſpecie, tum poſitione, fundabit reminiſcentiam ſuam artifex, ita vt poſsit dicere, quòd per ſolas figurationes literarum, prima figura ſignet ab, ſecunda Antonio, tertia aurum, & quarta accepi. Diſsimilitudo vero literarum ſumitur à principio dictionis, & fine, quæ ſine æquiuocatione aliqua optimam cauſat reminiſcentiam, verbi gratia, A, in- Dubitatio Solutio.

ciſum

ciſum deſignabit ſyllabam, ab, Ao, deſignabit ly. Antonio. Am. dicet aurum, & Ai, dicet accepi, ſufficit enim vt figura oſtendat imaginem, ſiue ſpeciem dictionis, nam ex illius ydea ſtatim memoria recordatur. Huius exemplum habetur in præcedenti ſchemate, à nona figura incipiendo.

DE FIGVRATIONIBVS quorundam nihil ſignificantium, vt ſunt, riſus, cachinni, balatus, boatus, & his ſimilium.

DIcuntur riſus, cachinni, & alia quædam nihil ſignificare, non quod vere nihil ſignificent ſed quia huiuſmodi corporis motus, nulla valẽt verborum vi pronũciari, deſeruiunt tamen ad mouendũ mentis ydeam, pro conceptu aliquo ab ipſis denominato; exẽpli gratia, ſi in ſermonis diſcurſu, pertractandum erit de ſtultitia riſus, de vanitate loquendi, de immoderata hilaritatis figura, de ouium in campeſtribus delectabili balatu, de mugitu, rugitu, vlulatu, ac cæteris ſimilibus; profecto ſatis concinne memoria recordabitur, ſi apud imagines in locis artis conſiſtentes, aliqua conſtituemus, per quorum ydeam, ad ſimplicem ipſorum aſpectum poſſit memoria recordari. Cum nempe de ridendi ſtultitia erit ſermocinatio, ſufficiens fiet riſus deſignatio, ſi imaginem ipſam in proprio conſiſtentem loco ridere fingemus.

Nihil ſignificãtiũ reminiſcentia.

Aut

Aut ante ipſam ſtultum aliquem nobis notum immoderate ridentem conſtituemus. Quòd ſi per hoc adhuc nudis memoria nullam percipit de riſu ydeam, optima erit riſus figuratio, ſi mulierculam aliquam, quam ſæpius ridere vidimus, coram imagine artis fortiter ridere locabimus; ac ex huiuſmodi immoderati riſus ſpecie ad cachinnorum recordationem facillimè deueniemus. Hac etiam figurandi methodo poteſt hilaritas, & cuiuſcunque immoderatæ letitiæ ſpecies deſignari. Pro figuratione vero balatus, rugitus, boatus, ac cæterorum ſimilium; quoniam hæc ex brutis deſumpſit humana loquutio: illa met bruta ex quibus huius modi deſumuntur voces, ſi coram imaginibus artis locantur, optimam oſtendent memoriæ reminiſcentiæ ſpeciem. vt pro balatu, ponatur coram imagine, ouis aperto ore hians. pro boatu, bos ore cęlum verſus eleuato atque aperto, pro rugitu leo; pro vlulatu lupus, pro fremitu aper, & ſic de cæteris ſimilibus. In manibus autem huiuſmodi ſic materialiter fieri nequeunt, & propter hoc oportet artificem ingeniari, vt propter exercitium adeo ſubtilietur memoria, quòd nil ei difficultatis adueniat in prædictorum,

dictorum, ac omnium aliorum ſimilium recitatione. At antequam de regulis figurandorum ſermonem faciamus: animaduertat addiſcens, quòd multi in hac arte proficiunt, & multi quidem oleum amittunt, & opus: & huius ratio non prouenit ex artis defectu, & falſitate, ſed ex addiſcentis ingenij ſubtilitate, vel hebetudine. Sunt etenim quidam adeo delicatiſſimi intellectus, qui ad vnam præceptoris vocem, & vnico præ oculis exemplo poſito, haud tantum concipiunt quæ declarantur, verum & ex ſeipſis nouam inueniunt, & pulchram quidem figurandi rationem. Quibuſdam vero accidit, vt propter ingenij hebetudinem, haud tantum quæ à magiſtro declarantur vix percipiunt, ſed & ad propriam ſpeculandi rationem deſcendere tentantes, nec aliqualiter proficiunt, nec paululum inuentionis habent ad quomodolibet figurandum figuranda. Hinc animaduertat addiſcens, vt ex his quæ ponimus exemplis, ex ſeipſo inuentionem ſumat figurandorum, ne iniuſtè contemnatur ars. Figurantur igitur prædicta non per propriam ſpeciem, vt fit in imaginibus ſenſatis, ſed per depictam ipſorum imaginem ab aliquo alio deſum- ptam,

Voces, & corpotis mot⁹ quõ figurãtur in manib.

ptam, verbi gratia, riſus fit ore hominum, cuius deſignatio non poteſt materialiter figurari, niſi modo ſupradicto, qui modus minime aptus cenſetur in arte, quæ in manuum figuris exercetur. Et propter hoc eſt pingenda imago riſus in figuris digitorum, deſumpta per metaphoram ab aliquo alio cui eſt nomen riſus. Habemus ſiquidem nos plantam, quæ latine oriza vocatur, uulgo uero, granum riſum. Ponamus igitur quòd in figura lunæ, in primo pollicis ſiniſtrę manus uentriculo poſita, ſit locandus riſus, ſat utique erit, ſi quędam grana ſignentur, ſuper quæ ſit litera maiuſcula R, nam per huiuſmodi duo, memoria concipit riſũ. Aliquando etiam dimiſſa metaphora, aliquod figurabile figuratur per caracter; quod raro euenit pronunciandum (illa quidem quæ raro occurrunt, facilius memoriæ mandantur) ſumuntur autem huiuſmodi figurationes, vel à principio, vel à fine. A principio nempe hoc modo, cachinnus incipit à c, & a, quorum vtrumque facit k, ſignetur igitur in figura, ſcilicet in circulo, vel alia quauis k, quoniam litera hæc, qua raro vtimur, reminiſcentiam cauſabit cachinni: veruntamen oportet vt addiſcens

hoc

hoc ſæpius ſibi præfigat in mente. A fine vero figuratio cadit perfectiſſima, quando ſumpta prima dictionis litera, figuratur finis dictionis per metaphoram ab aliqua re deſumptam, gratia exempli, balatus bene figuratur per B cui à dextris, & à ſiniſtris ſint duæ alæ, nam balatus, & B, alatus coincidũt. Sic etiam vlulatus bene figuratur per V, cui ſupra ſint duæ alę, nam V, alatus, reminiſcentiam cauſat iſtius dictionis vlulatus. Et ſic per huiuſcemodi regulam poſſunt omnia his ſimilia facillime figurari. Prædictorum exemplaria habes in præcedenti ſchemate, à quartadecima figura incipiendo. Nam quæ ſemel ſenſui obijciuntur, facilius memoriter retinentur.

DE FIGVRATIONIBVS propriorum nominum.

QVOD quibuſdam aliquando difficile viſum fuit, videlicet, nomina propria virorum, vel mulierũ certis locis per appoſitas imagines figurare, hoc ſemper apud me facillimum exiſtimaui. Nec ſunt ſpernendę quorundam antiquorum regulæ, quas & neoterici ſæpiſſime amplexati ſunt: ſcilicet, vt viros, ac mulieres nobis notiſſimas aſſumamus, quorum nomina ſint eiuſdem rationis nominum à nobis recitandorum. Et quidem methodus hæc optimæ facilitatis eſt. Si enim nomina recitanda hæc ſunt, Antonius, Franciſcus, Ioannes, Beatrix, Flaminia, &c. ponatur ante imaginem quam in proprio loco ſtatuimus, vir vnus ex nobis notiſſimis, cui nomen ſit Antonius, coram ſecunda imagine ponatur vir alter ex nobis familiaribus, cui nomen ſit Franciſcus, & in tertia locetur alter cui nomen ſit Ioannes, & tunc optima fiet recordatio Antonij, Franciſci, & Ioannis. Coram quarta imagine ſit iuuencula, ex his quæ aliquando nouimus,

Propriorũ nominum figurõnes in imaginibus.

uimus, cui ſit nomen Beatrix, & in quinta imagine, ſit iuuencula quædam ex notis, quæ uocetur Flaminia, & tunc recordatio ſtatim eueniet illorum nominum, ſcilicet, Beatricis, & Flaminiæ. Atque ita fit in cæteris nominibus proprijs tum virorum, tum etiam mulierum. Verum ſi aliquando accidet, vt imago quæ in ſuo conſiſtet loco, illud nomen quod quærimus habeat, tunc nihil in ipſa imagine fiet; ſed ita nuda, & ſine geſtu, quomodo poſita fuit à principio nomen proprium indicabit. Occurrit autem hic difficultas non parua, de nominibus proprijs, quæ non ſunt in vſu, vt ſunt nomina Hebreorum, antiquorū hpiloſophorum, vrbium, montium, fluuiornm, locorū, ac cæterorum ſimilium, quorum ſignificationes per viuas amicorum noſtrorum imagines non poſſumus figurare. Sint profecto recitanda nomina hæc. Abraam, Iſaach, Iacob, Ioſeph, Dauid, Salomon, Euclides, Hippocrates, Ptolomeus, Roma, Meſſana, Poliſtina, quorum nominum figurandi ſimilitudinem non inuenimus. Pro his ergo plures ſunt ſeruandæ regulæ, nam figurantur, aut per ipſorum nominum interpretationem, aut per eorundem hominum hi-

Difficultas.

Nomina Hebraica, Græca, & nomina locorum quõ figurantur.

ſtorias aut per eorum virtutes, & officia, aut per ipſorum inſignia. Exempli gratia, Abraam interpretatur pater multitudinis, cũ ergo volumus figurare Abraam, tunc coram imagine artis locabimus ſenem quendam, cui aſtat multitudo infantulorum, ac tota huiuſmodi figuratio ſignificabit Abraam, diciturque talis deſignatio per nominis interpretationem. Iſaac figurari poteſt per hiſtoriam, legimus enim de eo quod fuit poſitus ſuper ſtruem lignorum, vt in ſacrificium occideretur à patre, ſi ergo ante imaginem artis locabimus puerum ligatũ, & nudum ſuper ligna, & ſenem qui gladio arrepto vellet ipſum interficere, tunc ſtatim recordabimur huius nominis Iſaach, & talis dicitur figuratio ex hiſtoria. Ptolomeus fuit Rex, & Aſtrologus, ſignetur ergo ante imaginem artis ſenex cum diademate, & manu dextera teneat ſpherã cum circulis diſtinguentibus eam, & tunc ſtatim reminiſcentia eueniet Ptolomei, diciturque talis figuratio à virtute, ſiue ab officio. Romana ciuitas pro inſigne habet vexillum in quo tales ſunt ſcriptæ literæ S. P. Q. R. habeat igitur imago ſtans in loco artis vexillum in manu in quo videantur

prædictæ

prædictæ literæ, & ſtatim recordatio fiet ciuitatis Romanæ, diciturque talis figuratio ex inſigne. Iiſdem regulis figurantur cætera præpoſita nomina, ac alia quæcunque, taliſque figurationis nulla eſt difficultas, niſi vt ingenietur addiſcens promptam habere figurandorum inuentam ſimilitudinem. In figuris vero manuum hæ regulæ ad vnguem obſeruari nequeunt, ideo vna tantum prædictarum vtimur, quam faciliorem præ cæteris experti ſumus, & talis eſt, quæ per inſigne aliquod reminiſcentiam cauſat. At quia fieri nequit, vt omnia nomina inſigne proprium habeant, operepretium fuit metaphoram figurandi ſumere ex ſimili, verbi gratia, ſi recitanda ſint iam ſupra propoſita nomina, videlicet Antonius, Franciſcus, Iohannes, Abraam, Iſaach, Ptolomeus, Roma, & huiuſmodi ſimilia; vtique nulla figurarum prædictarum valet ex ſe complete aliquod dictorum nominum ſignificare, nec de huiuſmodi ſic communibus nominibus poſſumus pro vnoquoque proprium habere inſigne, hinc oportet ex nobilioribus figurationis metaphorã aſſumere, & nobiliorũ inſignia ponere. Exẽpli gratia pro Antonio, accipiamus nomẽ S. Antonij,

cuius inſigne eſt flamma ignis, eo quod laborantes ſacro igne protegit. Pro Franciſco accipiamus nomen Sancti Franciſci, cuius inſignia ſunt ſtigmata quinque. Pro Iohanne accipiamus nomen Sancti Iohannis cuius inſigne eſt calix veneno plenum; eo quod infideles venenum ei dederunt bibere, nec nocumentum corpori ſequutum eſt. Cum ergo recitanda occurrent prædicta nomina, ſignetur in figura flamma ignis,& in ſequenti ſignentur vulnera quinque, & in tertia ſignetur calix ex cuius ore exeat ſerpens, & ſtatim recordatio fiet Antonij, Franciſci, ac Iohannis. Hoc etiam modo fit in cæteris nominibus, videlicet, Lucretia, Lucia, Iulia, & ſimilibus. Prædictorum figuratio eſt in præcedenti ſchemate incipiendo à decimaſeptima figura. Item nomina quæ figurari habent ex hiſtorijs, non poſſunt in eiſdem figuris complete deſignari, niſi minuatur hiſtoria, & tunc figuratio erit velut illa quæ habetur per inſigne. Exemplum, ſint recitanda nomina Abraam, Iſaach,& ſimilium per ſuas hiſtorias, vtique legimus de Abraam,quod vicit in bello quinque reges, & munera ſuſcepit à Sacerdote Melchiſedech: & de Iſaach legimus

gimus quòd fuit ſuper ſtruem lignorum oblatus Deo altiſſimo; quæ omnia vix poſſent in figuris artis deſignari, niſi hiſtoriæ minuerentur, hoc modo: pro victoria Abraæ ponamus in figura ramum palmæ, & pro munere Melchiſedech conſtituamus mitram pontificiam; cum igitur oculus mētis videbit in figura palmam, & mitram, ſtatim recordabitur Abraam. Pro ſacrificio Iſaach ponamus in figura tantum altaris deſignationem, cui ſupra ſit gladius, & ſtatim recordatio fiet huius nominis Iſaach. Pro nomine Ptolomei poteſt tantum ſphera ſignificari, quæ habetur pro inſigne virtutis ſuæ, & pro nomine Romæ ſignentur in figura literæ ex quibus conſtituitur inſigne Romanæ vrbis. Per huiuſmodi exempla valebit addiſcens ex ſemetipſo ingeniari, cætera omnia nomina figurare. Verum oportet vt ſæpius in huiuſmodi figurationibus ſe exerceat, vt mens acutior euadat, atque ad figurandum promptior. Prædictorum tamen nominum exemplaria præcedens ſchema indicabit incipiendo à vigeſima figura.

DE FIGVRATIONIBVS *illorum, quæ in ordine ſunt ſubſtantiæ incorporeæ, vt Deus, Angelus, Anima.*

PRO figuratione illorum quæ minime ad corporeā naturam pertinent, id ante omnia eſt primo animaduertendum, quod nūquam poteſt memoria falli. Si quæ immaterialia ſunt ſecundum naturam materialiter apud locorum imagines figurantur. & propter hoc quæ immaterialia ſunt, materialiter oportet in arte figurari, cuiuſmodi eſt Deus, Angelus, Anima, figuratur autem Deus, vel à nominis interpretatione, vel ab vſu, quo in ſacris imaginibus depingi ſolet. A nominis interpretatione primum, pro quanto Deus interpretatur videns, quia vnico intuitu prҫterita videt, præſentia, atq; futura, oportet alicuius videntis perfectiſſime aſſumere figuram, hoc autem tali ſigno poteſt deſignari, videlicet, fingatur in ydea monſtrum cui duæ ſint facies, ſibi inuicem oppoſitæ ad ſimilitudinem ſtatuæ illius antiquiſſimi Iani, quē antiqui duas facies habentem arbitrati ſunt, ac per huiuſmodi figurationem reminiſcē-

Immaterialia materialiter figurãtur.

tiam

tiam habebis videntis Dei. Alio modo poteſt figurari, & ſenſatius, per huiuſmodi nominis interpretationẽ, ſcilicet pro perfecto viſu habeatur in ydea ante imaginem loci ſtatua illius Argi, de quo dixerunt poetæ centum habuiſſe circa caput oculos, nã talis figuratio altiſſimi Dei videntis reminiſcentiam cauſabit. Verũ quia nunquam Argum illum temporibus noſtris vidimus, vt ſenſatior fiat figuratio aſſumatur pauo auis cui eſt tota oculata cauda, cuius oculi Argũ dixerunt poetæ fuiſſe, nã ex multitudine oculorum in cauda pauonis, apertiſſima Dei videntis reminiſcentia cauſabitur. Solent etiã & noſtri temporis pictores Deum figurare in perſona cuiuſdam glorioſi ſenis, atqui huiuſmodi figuratio optimam Dei reminiſcẽtiam cauſat, cum ſenem ante loci imaginẽ fingimus glorioſis, ac ſpecioſis opertum veſtibus. Hoc etiam modo æterni Patris perſona figuratur. Verbum Dei, ideſt Filius Dei, in infantulo deſignatur ſpecioſiſſimis veſtibus decorato. Spiritus Sanctus, pluribus poteſt modis figurari, videlicet in flamma ignis, quia ſic in die Pentecoſtes apparuit, in columba, quia tali figura decoratus ſedit ſuper Chriſtum in Iordane, & alijs

quam

quam plurimis figurationibus, ſecundum quas hominibus apparere dignatus eſt. Angeli aut figurantur ab officio, vel ab vſu pictorum; ab officio ſic; Si Angelus de quo nomen quærimus ſit Vriel, aut Raphael, aut Barachiel, &c. tunc oportet ſcire quod Vriel, ignis Dei interpretatur; habeat ergo imago loci thuribulum viuis carbonibus plenum, nam præſuppoſito quod ignis in thuribulo eſt Deo ſacratus, recordatio euenit de igne Dei, ex quo excerpere poteſt facillima reminiſcentia nominis Vriel. Raphael interpretatur medicina Dei, quia Angelus hic, medici officio functus eſt in Tobiam cæcum; fingatur ergo in loco ſuo imago cæca, & iuuenis pulcher aſtans, quaſi cæco liniens oculos, & huiuſmodi deſignatio recordationem miniſtrabit nominis Raphael. Barachiel iuſtitia Dei dicitur, pro cuius figuratione ſufficit vt imago artis ſtateram habeat in una manu, & enſem in altera. Huiuſmodi regulis poſſunt & demones figurari, qui ſpiritus ſunt angelici, unuſquiſque ſecundum ſui nominis interpretationem, uel ſecundum pictorum conſuetudinem. Verum ſæpius pro figuratione demonum in genere, aut pro Luciferi nomi-

ne, ſerpentem coram imagine conſueui fingere; eo quod ſerpens dicitur Satan in ſcripturis ſanctis. Figurationem autem animarum à pulchritudine ſumere conſueui, & puellulam quam pulcherrimam noueram, coram artis imagine ſæpe præpoſui, ad cuius ydeam recordatio facta fuit animæ promptiſſima. Hiſce utique exemplis perfectiſſimè poterit artis ſectator prædicta, ac cætera in genere incorporeæ ſubſtantiæ poſita, figurare. Acutior uero, ac ſubtilior methodus eſt pro figuratione prędictorum in manibus indaganda: nam oportet in omnibus, tum materialibus, tum immaterialibus, id quod ſubtilius, & diminutius eſt inuenire. Hinc pro Dei figuratione oportet aſſumere id quod Diuus Iohannes inquit in ſua prima canonica; quod Deus lux eſt. Si lux oportet diſtingui, hoc non poteſt fieri niſi per radios, radius enim eſt lucis pars diminutior, ſi igitur radius deſignabitur in ſuperiori parte figuræ, tunc ille Deũ ſignificabit, uel æternum Patrem. Si radius erit in inferiori parte deſignabit Filium. Si uero tres radij in figura erunt, habebis Spiritus Sancti figurationem. At pro ſanctiſſima Trinitate ſufficit in figura triangulus. Angelorum

lorum autem figurationem a nominis ſimilitudine metaphoram ſumere conſueui. Nam duæ lineæ recte in plano figuræ artis coincidentes faciunt angulum, ſi ſunt lineæ plures, etiam plures angulos conſtituunt: inter Angelum, & angulum, ac etiam Angelos, & angulos maxima eſt nominum ſimilitudo, cum ergo angulus ex duabus lineis in figura deſignabitur, vtique facillime ex eo Angeli reminiſcentia fiet: & ſi plures angulos ex pluribus lineis mens in figura videbit, ſtatim plurium Angelorum recordationem habebit. Prædictorum exempla in primo ſequenti ſchemate deſignantur, à prima pollicis figura incipiendo. Angelorum autem nomina infra angulum per primam nòminis literam poſſunt deſignari. At pro dæmonum imaginibus, ſæpiſſime figura vſus ſum nigra quæ mihi & dæmones deſignat, & noctem, & tenebram, & his ſimilia. Animæ fictionem pluribus expertus ſum modis, ſed quia radix nominis eius ex illis duobus Hebraicis vocabulis profluit נִשְׁמַת חַיִּים niſcmath chaìm, ideſt, ſpiraculum vitæ, nunquam ſimilitudinem illius vocabuli variare volui, & pro niſcmath, nexum in figura deſignare conſueui, vnde ex

acqui-

acquiſitio habitu, cum nexum in figura video, ſtatim animæ recordor. Huius nexus exemplum eſt in ſequenti ſchemate, figura ſeptima. Tali igitur ordine incorporea omnia figurantur, ſed niſi artis ſectator in huiuſcemodi fictis figurationibus ſæpius aſſueſcat, vix proficere poterit: ex frequentatis enim actibus, oportet artis habitum adipiſci.

DE

DE FIGVRATIONIBVS illorum entium, quæ media ſunt inter corporea, & incorporea, vt ſunt Entia matematicalia.

QVAE ad Matemathicam ſpectant, communiori diſtinctione quatuor diſtinguuntur partibus, aut enim sũt ex Arithmeticis, aut ex Geometricis, aut ex Aſtrologicis, aut ex Muſicis. Quæ ad Arithmeticam pertinent, ſunt numeri illi, qui cardines numerorum dicuntur, ſcilicet vnus, duo, tres, quatuor, & reliqua. Horum numerorum apud Aegyptios erat ſignificatio ab vno vſq; nonagintanouem in ſiniſtra manu, cum vero cẽtenarius erat ſignificandus, dimmiſſa ſiniſtra fiebat tranſitus ad dexteram. Qui huiuſmodi ſignificationibus vtitur apud imagines locorum artis; nequaquam errare poſſe conijcio. Verum quo figuratio materialior, eo mens eſt in apprehenſione facilior, nam craſſiora, & corpulentiora fortius mouent ſenſum, vt inde ſumat cogitatiua phantaſmata.

mata. atque ob id numeros apud imagines aliter figurare conſueui, quàm per antiquã manuum inuerſionem, & geſtum. pro vnitate ſignanda imago artis manum dexteram eleuat, & pollice cœlum oſtendit, eo modo quo & Turcæ fidem ſuã ſolent adiurare. Pro dualitate duo brachia eleuat imago ſurſum verſus, manibus nudis nihil ſignificantibus. Pro ternario tripoda poſui. Pro quaternario figuram quadrangularem ligneam, veluti forma illa qua lateres conficiuntur. Pro quinario anguem locaui in manu imaginis, capite aliqualiter inclinato, & cauda tantiſper erecta, vt figuram faciat literæ 5, quæ quinarium numerum arithmetico vſu deſignat. Pro numero ſenario frequenter anguem poſui, capite apprehenſo, atque incluſo in manu imaginis, & cauda in orbem ducta, vt apte figuram indicet literæ 6, quæ arithmetico vſu ſenarium deſignare ſolet. Pro ſeptenario, aptaui corã imagine ſedẽ, nam à ſede ad ſeptem fit facilis cõmutatio, expertus enim ſum optime recordatio fieri à vocabuli ſimilitudine. Pro numero octonario circulum poſui in manu imaginis ex metallo illo quod nos octonem vulgo vocamus, per octonem enim

Numerorum figurationes.

enim reminiſcentia cauſatur octonarij. Pro nouenario artificiale aliquod nouum poſui, ſed facilior euenit recordatio ſi nouem oua in vaſe nouo ponuntur coram imagine. Pro denario crucem, pro centenario lunam dimidio orbe cæſam, pro millenario mala poma, quæ à nobis vulgo mila vocantur, & ſic de cæteris numerorum ſpeciebus, eſt propriam inuenire figuram. Geometrica per regulam qua in commenſurationibus ſuis fabri vtuntur deſignaui. Aſtronomica per ſpheram: & Muſicalia, aut per inſtrumentum pulſus ſecundum cuiuſque generis muſicorum ſimilitudinem, aut per librum figuris ornatum muſicalibus, ac ſatis huiuſmodi figuratio talium entium placuit.

Mathematicarũ rerum figurationes.

In figuris autem manuum alio figurandi modo vtimur, nam columnam accepi pro vnitate, anguem pro binario, triangulum pro ternario, quatrangulum pro quaternario, pentangulum pro quinario, exangulum pro ſenario, roſam geometricam pro ſeptenario, corpus cubum pro octonario, circulum pro nouenario, crucem pro denario, dimidium lunæ pro centenario, M maiuſculum pto millenario, & cum eiſdem figuris deſignantur cæteræ numerorum fra-

ctiones,

tiones, & compoſitiones. Sequens ſche-
na hæc omnia indicabit ab octaua figura
ncipiendo. Geometrica per lineam figu-
aui in medio figuræ, Aſtronomica per
pheram, & Muſicalia per notas muſicales
n figura depictas. Si artis ſectator in huiuſ-
nodi figurationibus ſe exercuerit, ac figu-
atorum recitationibus experimento com-
eriet quantæ ſit vtilitatis ars: haud enim
ine frequenti exercitio acquiri poteſt artis
erfectio.

M
P

DE FIGVRATIONIBVS illorum, quæ ad ſubſtantiam materialem pertinent, & ad accidentiam.

MATERIALES ſubſtantias infra cœlũ conſpicimus, ac paulo ſupra illas enumerauimus, qua potuimus breuitate in cęleſtibus elementis, atque elementatis rebus, quorum omnium facillima eſt apud imagines locorum artis ſignificatio. Quo enim materialiora ſunt entia eo facilioribus figurationibus exponuntur, quorum aliqua tantum pro addiſcentis exemplo ponemus. Cœlum, & totus orbis, per pilam magnam, in manu imaginis artis deſignatur. Circuli cęlorum per materiales circulos, motus cęlorum per rotas mobiles, & ſydera per eorum figuras materialiter fictas: quod & difficile non erit, nam & in mercatorum, atq; artificum, officinis, cœleſtium ſyderum figuras aliquando videre contingit, ex quorum ydea facillima eſt eorum in mente figu-

Subſtãtiæ materiales, & accidentia, quõ figurantur.

ratio. Item elementa omnia, & mineralia, & plantæ, & animalia quæque, non aliter figurari debent, quàm in propria natura conſiſtunt. Difficultas autem poſſet eſſe apud aliquos circa ſignificationes acciden tium, nam quædam accidentia corporalia ſunt, quædam vero ſpiritualia, corporalia quidem vt ægritudo, albedo, nigredo, & ſimilia; ſpiritualia, vt intentio, cogitatio, ſapiẽtia, virtutes morales, & theologales, &c. quorum omnium figuratio fit per ſubiectũ cui talia accidentia inhærent; vt ægritudo figuratur per hominem ægrum, albedo per niuem, nigredo per Aethyopem, cogitatio per religioſum contemplantem, Sapientia per doctorem aliquem ex nobis notis, Fortitudinem per amicum frangentem colum nam, Prudẽtiam per ſerpentem, & ſpeculũ, Temperantiam per vas temperati vini, & Iuſtitiam per hominem habentem enſem, & ſtateram: Sic ergo nil eſt in orbe, aut ſub conſideratione cadit intellectus, quod non poſſit talibus figuris deſignari: vt omnium poſſit fieri recordatio. Quæ omnia per ſu pradictas regulas poſſunt etiam in manibus figurari. At hic vnum animaduertendum aduenit pro totius operis complemento; ſcilicet,

ſcilicet, quod loca ſenſibilia, quibus ars fit per imagines, poſſunt multiplicari, & minui, ſecundum capacitatem vniuerſalis loci artis: ſed loca quibus ars innititur in manibus poſſunt bene multiplicari, ſed non minui; ſunt enim in vtraq; facie manuum loca nonaginta duo, multiplicantur autem in infinitum, ſecundum diuerſitatem colorum, & ſignorum quibus manus ſignificantur, & ornantur. Quòd quomodo debeat intelligi paucis verbis dicam. Accepi ego aliquando librum quem pluribus decoraui manibus, & figuris, oſtendentibus facies ambarũ manuum in quibus figuras ſemper eaſdem poſui, manuum autem facies quatuor pro prima vice albæ erant, iuxta naturã paginæ, pro ſecunda vice nigræ, pro tertia rubeæ, & ſic ſemper diuerſificaui colores in libro, vt per ſenſum fieret facilis apprehenſio in intellectu. Cum autem defecerunt colores, ſupra quatuor facies manuum deſcripſi aliqua ſigna, ſcilicet, in primis quatuor faciebus coronam, in ſecundis lilium, in tertijs auem, & ſic variando ſigna, facta fuit variatio manuum, & multiplicatio locorum. Multa quidem & alia eſſent dicenda pro artis facilitate, ſed ne fiat nimis vulgaris, vt

Locorum multiplicatio in manibus.

etiam

etiam ea cerdones, & cetarij vtantur, quæ dicta ſunt ſufficiant: nam quæ ſubticentur, oretenus enucleanda decreui, & eo maxime, quod quæ ad artis perfectionem neceſſaria ſunt, per prædicta completiſſime declarata conſiſtunt.

FINIS.

2639-665

#d8 317266